

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIEŃ DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA CYWILNEGO

PRÓBNY EGZAMIN ADWOKACKI 2024

1. Prawidłowe rozwiązanie zadania wymaga opracowania apelacji zaskarżającej wyrok Sądu Rejonowego z dnia 27 września 2024 r. w części tj. co do punktu II. Należy pamiętać, że pkt I wyroku mający postać postanowienia (abstrahując od tego, że korzystny) nie może być zaskarżony apelacją, a ewentualnie zażaleniem.
2. Wartością przedmiotu zaskarżenia pozostanie kwota stanowiąca sumę trzech rocznych czynszów (3 x 8 400,00 zł) oraz skapitalizowanych odsetek w kwotach jak w pkt 2 do 4 uzasadnienia pozwu, tj. **łącznie 32 383,27 zł** (opłata stosunkowa od apelacji, pomniejszona o uiszczoną opłatę od wniosku o uzasadnienie, wyniesie tym samym **1 520,00 zł**).
3. Wsyłek apelacji powinien zmierzać do kwestionowania legitymacji biernej pozwanego w obu wariantach, w których sąd pierwszej instancji uznał, że pozwany ją posiada (opierając się w pierwszej kolejności na instytucji uznania długu, a w dalszej kolejności na instytucji umowy poręczenia). Wymaga to sformułowania zarzutów naruszeń prawa materialnego oraz zarzutów naruszeń prawa procesowego, mających wpływ na treść wyroku.
4. Gdy idzie o uznanie długu, z przywołanego w uzasadnieniu wyroku postanowienia SN z dn. 18 maja 2023 r. (I CSK 4902/22) wynika wniosek odmienny od przyjętego przez sąd pierwszej instancji. W prawie polskim **nie jest** znana instytucja abstrakcyjnego uznania roszczenia (długu) w oderwaniu od istniejącej podstawy prawnej. W wyroku SA w Szczecinie z dn. 20 kwietnia 2016 r. (I ACa 1063/15) wskazano słusznie, że „Uznanie właściwe bądź niewłaściwe nie ma charakteru konstytutywnego, którego zamierzonym celem byłoby ukonstytuowanie nowej więzi prawnej o charakterze abstrakcyjnym. Tytułem prawnym pozostaje zawsze dług podstawowy. Co więcej, uznanie dokonane być może wyłącznie w relacji dłużnik - wierzyciel. Nie jest zatem możliwe, aby uznanie takiego, z bezpośrednim skutkiem dla własnych praw podmiotowych, dokonała osoba trzecia” (tu: pozwany). Wbrew wywodom sądu pierwszej instancji złożenie przez pozwanego podpisu na oświadczeniu z dn. 18 czerwca 2022 r. nie mogło doprowadzić do ukonstytuowania między stronami „nowej więzi prawnej o charakterze abstrakcyjnym” ani też złożone przez pozwanego oświadczenie nie może stanowić dowodu uznania długu (pozwany nie był nigdy stroną umowy dzierżawy). Tym bardziej nie mogło zatem wywołać skutku z art. 123 § 1 pkt 2 k.c. Uzasadnione w tym zakresie byłoby zatem postawienie zarzutu naruszenia prawa materialnego (niewykazującego w istocie związku z ustaleniami faktycznymi dokonany przez sąd pierwszej instancji i to pomimo niekorzystnego ustalenia, że „treść porozumienia była pozwanemu znana przed podpisaniem oświadczenia”, a które to ustalenie nie ma finalnie znaczenia dla komentowanego zarzutu).

5. Gdy idzie o poręczenie, zarzuty naruszenia prawa materialnego powinny koncentrować się wokół brzmienia przepisu art. 881 k.c. oraz art. 883 § 1 k.c.
6. Zespół opracowujący zadanie egzaminacyjne zwraca uwagę, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 881 k.c. wymaga zwalczania oceny sądu pierwszej instancji, jakoby „umowa poręczenia zawarta między stronami nie zawierała regulacji odmiennych” niż to wynika z kodeksowej zasady, zgodnie z którą „poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny”. Zwalczanie tej oceny (oraz ustalenia, że powód „poszukiwał realnego zabezpieczenia, za które uznawał wyłączną albo co najmniej solidarną odpowiedzialność pozwanego za dług i co komunikował ojcu pozwanego”) powinno się koncentrować na niesłusznym zdyskredytowaniu przez sąd pierwszej instancji zeznań świadka Włodzimierza Nowakowskiego (który dostarczył wiedzy na temat okoliczności opracowania i złożenia przez pozwanego oświadczenia z dn. 18 czerwca 2022 r., w tym co do użytego w tym oświadczeniu sformułowania), nieprzeprowadzeniu dowodu z przesłuchania stron i poczynieniu oceny tzw. informacyjnego wysłuchania stron (które dowodem nie jest), z korzyścią dla powoda. W wywiedzionej apelacji należy tym samym podkreślać, że dokonano „odmiennego zastrzeżenia” (o którym mowa w przepisie art. 881 k.c.), tj. wyłączono solidarną odpowiedzialność poręczającego (wprowadzając w to miejsce odpowiedzialność subsydiarną, co sąd pierwszej instancji niesłuszenie wykluczył). Wypada przypomnieć, że apelującemu nie uda się postawić skutecznego zarzutu naruszenia prawa materialnego (poprzez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie art. 881 k.c.), jeśli na takim tylko zarzucie poprzestanie (jeśli nie będzie zwalczał stosownymi zarzutami ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy).
7. Zespół opracowujący zadanie egzaminacyjne dopuszcza spełnienie wymogu z art. 368 § 1¹ k.p.c. zarówno „przy okazji” zarzutów naruszenia prawa procesowego lub jako redakcyjnie wyodrębnionego zarzutu „nieustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia” lub „ustalenia istotnych faktów w sposób niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy” (istotne, aby apelujący wskazał fakty nieustalone lub ustalone błędnie i aby dostrzegał, że jest to konsekwencją naruszenia przepisów prawa procesowego).

8. W podsumowaniu powyższego w wywiedzionej apelacji należałoby postawić:

- I. **zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 2 k.c.** poprzez jego błędną wykładnię, skutkującą uznaniem, że zgoda osoby trzeciej na ponoszenie odpowiedzialności za cudzy dług jest równoznaczna z uznaniem tego długu w sensie prawnym (skutkującym powstaniem nowej, abstrakcyjnej więzi prawnej między osobą trzecią a wierzycielem i przerwaniem biegu przedawnienia), gdy tymczasem prawu polskiemu nie jest znana instytucja abstrakcyjnego uznania roszczenia (długu), uznanie może być dokonane wyłącznie w relacji dłużnik – wierzyciel i nie jest

możliwe, aby uznania w sensie prawnym (z bezpośrednim skutkiem dla własnych praw podmiotowych), dokonała osoba trzecia (tu: pozwany),

- II. **zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez dowolną (w miejsce swobodnej) ocenę materiału dowodowego (zdający winien wskazać, które dowody zostały błędnie ocenione przez sąd, a nie poprzestawać na ogólnym określeniu „materiał dowodowy”), a w konsekwencji uznanie zeznań świadka Włodzimierza Nowakowskiego za niewiarygodne z tej tylko przyczyny, że pozostaje on krewnym pozwanego i dłużnikiem powoda, gdy tymczasem ocena zeznań świadków nie może ograniczać się do rodzaju stosunków łączących świadka ze stronami, ale powinna opierać się na zestawieniu treści tych zeznań z pozostałym dowodami (tu w szczególności: z literalnym brzmieniem oświadczenia z dn. 18 czerwca 2022 r., w którym wyraźnie odróżniono brak zapłaty w terminie i „bezskuteczność uzyskania” zapłaty od dłużnika) oraz na dokonaniu prawidłowego wyboru (w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego), po rozważeniu ewentualnych sprzeczności (czemu sąd pierwszej instancji zaniechał),
- III. **zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez niekompletną (niewszechstronną) ocenę dowodu w postaci zeznań świadka Włodzimierza Nowakowskiego i niesłuszne pominięcie tej części jego zeznań (od słów: „Ja wtedy zapytałem syna...” do słów „...tego pisać dodatkowo nie trzeba”), w których zreferował on okoliczności towarzyszące sformułowaniu i pozyskaniu oświadczenia pozwanego z dn. 18 czerwca 2022 r., wpływające na wykładnię tego oświadczenia, w tym w szczególności co do użytego w nim sformułowania „a uzyskanie od niego zapłaty okaże się bezskuteczne”,
- IV. **zarzut naruszenia art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez niesłuszne oparcie oceny dowodów na niebędącym dowodem (i z tej przyczyny niepodlegającym ocenie) wysłuchaniu informacyjnym powoda, co miało wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, skoro sąd pierwszej instancji nie tylko przyznał odebranych od powoda wypowiedziom cechy „jasnych, konsekwentnych, rzeczowych i spójnych”, ale także konfrontował je z przeprowadzonym dowodem w postaci zeznań świadka Włodzimierza Nowakowskiego,
- V. **zarzut naruszenia art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. oraz art. 227 i art. 299 k.p.c.** poprzez niesłuszne pominięcie dowodu z przesłuchania stron w warunkach, w których sąd pierwszej instancji wadliwie ocenił, że wysłuchanie informacyjne stron pozostaje równoznaczne z wyczerpaniem środków dowodowych w toczącym się postępowaniu (może zastąpić dowód z przesłuchania stron),
- VI. **będące konsekwencją naruszeń z pkt II do V powyżej:**

- a. ustalenie w sposób niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy (art. 368 § 1¹ k.p.c.), jakoby powód „poszukiwał realnego zabezpieczenia, za które uznawał wyłączną albo co najmniej solidarną odpowiedzialność pozwanego za dług i co komunikował ojcu pozwanego”, gdy tymczasem z okoliczności pozyskiwania oświadczenia z dn. 18 czerwca 2022 r. i literalnej jego treści wynika jednoznacznie, że odpowiedzialność pozwanego za dług ojca miała mieć charakter subsydiarny, co było powodowi wiadome,
 - b. nieustalenie istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy faktu (art. 368 § 1¹ k.p.c.), a to że powód nie podejmował jakichkolwiek działań, które by pozwalały stwierdzić, że uzyskanie przez niego zapłaty od Włodzimierza Nowakowskiego jest lub będzie bezskuteczne,
 - c. naruszenie przepisu art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez dokonanie wadliwej wykładni oświadczenia z dn. 18 czerwca 2022 r., tj. poczynionej z pominięciem nie tylko literalnej jego treści, ale także okoliczności, w których zostało ono złożone, a które wskazują jednoznacznie na subsydiarną odpowiedzialność pozwanego za dług objęty żądaniem pozwu (brak legitymacji biernej pozwanego),
 - d. naruszenie przepisu art. 881 k.c. poprzez błędną wykładnię użytego w tym przepisie zwrotu „w braku odmiennego zastrzeżenia”, a w konsekwencji niesłuszne uznanie, że w analizowanym stanie faktycznym umowa poręczenia nie wyłączała solidarnej odpowiedzialności pozwanego jako poręczyciela, gdy tymczasem prawidłowo ustalony stan faktyczny (w tym co do użytego w tym oświadczeniu sformułowania, okoliczności jego opracowania i pozyskania) nie powinien pozostawiać wątpliwości, że odpowiedzialność pozwanego jako poręczyciela przybrała postać odpowiedzialności subsydiarnej, która pojawi się dopiero po bezskutecznej egzekucji z majątku dłużnika i po dopełnieniu przez powoda działań zmierzających do uzyskania zaspokojenia z majątku dłużnika (czego do dziś nie uczynił),
- VII. **zarzut naruszenia przepisu art. 883 § 1 k.c. (w zw. z art. 883 § 2 i 3 k.c.)** poprzez jego błędną wykładnię skutkującą błędnym przyjęciem, jakoby poręczycielowi nie przysługiwał wobec wierzyciela zarzut potrącenia, gdy tymczasem zarzut ten poręczycielowi przysługuje (por. m.in. wyrok SN z dn. 4.12.2008 r., I CSK 212/08),
- VIII. **zarzut naruszenia przepisu art. 693 § 1 k.c. w zw. z art. 118 k.c. i art. 883 § 1 i 2 k.c.** poprzez ich niezastosowanie, mimo że dochodzone przez powoda roszczenie okresowe w postaci czynszu dzierżawnego za 2020 r. (wraz z odsetkami) uległo w stosunku do poręczyciela przedawnieniu z dniem 31 grudnia 2023 r. (przed wytoczeniem powództwa) i wobec podniesionego przez poręczyciela zarzutu przedawnienia winno zostać oddalone.

9. Gdy idzie o zarzuty VII i VIII (w pkt 9 powyżej) są one o tyle tylko mniej istotne, że skuteczne postawienie wyprzedzających zarzutów zwolni pozwanego z odpowiedzialności za dochodzone roszczenie w całości (a nie tylko w zakresie, w jakim za przedawnione należy uznać roszczenie z 2020 r.). Zarzuty te nie wykazują związku z ustaleniami faktycznymi, a są jedynie konsekwencją wadliwych ocen prawnych.
10. Na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. (za jednoczesnym odesłaniem do zastrzeżeń zgłoszonych w trybie przepisu art. 162 k.p.c. do protokołu rozprawy z dn. 13 września 2024 r.) apelujący powinien wnieść o rozpoznanie postanowienia sądu pierwszej instancji w przedmiocie pominięcia dowodu z przesłuchania stron, które nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia (a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy) i o jego uchylenie. Zasadnym byłoby ponowienie ww. wniosku dowodowego w apelacji.
11. Wniosek apelacji winien odnosić się do oczekiwanej zmiany wyroku rozstrzygającego o losie wyroku zaocznego i powinien mieć np. następujące brzmienie:

Wnoszę o:

- 1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez uchylenie wyroku zaocznego Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Krzyków we Wrocławiu Wydział I Cywilny z dnia 22-01-2024 r. wydanego w sprawie I C 8/24 w części dot. kwoty 32 383,27 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 3 stycznia 2024 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w tym zakresie oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed Sądem I instancji,**
- 2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm prawem przepisanych.**